

-
-
-

Formatief evalueren: de aanpak in het voortgezet onderwijs als leermiddel in het ho

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Gerdineke van Silfhout – g.vansilfhout@slo.nl

slo

Doelen workshop

- Je weet welke technieken van formatief evalueren in het voortgezet onderwijs effectief zijn.
- Je vertaalt gebruikte technieken van formatief evalueren in vo naar het hoger onderwijs.
- Je discussieert over de bruikbaarheid van de technieken in het hoger onderwijs.

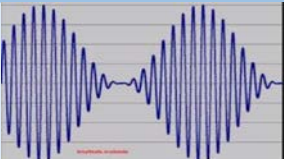
Formatieve evaluatie: een casus

Rikko geeft klas 3VC Nederlands. De leerlingen hebben als huiswerk een aantal opdrachten over beeldspraak meegekregen. Als ze vragen over het huiswerk hebben, posten ze online hun vraag op Padlet, een digitaal prikbord waar elke leerling 'meekijkt & post'. Een leerling die het antwoord weet, legt het de leerling die de vraag post, uit in een reactie.

Hier is sprake van:

- A. Feed up: waar moet de leerling naartoe?
- B. Feedback: waar staat de leerling nu?
- C. Feed forward: hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?

Kenmerken van *formatief evalueren*

Tijd		Formatief toetsen vindt plaats TIJDENS het leren, niet NA het leren.
Functie		Het doel van formatief toetsen is niet het cijfer, maar het bevorderen van het leren.
Actoren		Niet alleen de leraar, ook de leerling gebruikt technieken van formatief toetsen. Dat doet de leerling individueel (self-assessment) of samen met een medeleerling (peer-assessment).
Frequentie		Om effectief te zijn, moet formatief toetsen vaak worden ingezet, en op een structurele manier.
Resultaten		De beslissingen die op basis van informatie uit activiteiten van formatief toetsen worden genomen, helpen de docent in zijn lesplanning en de leerling in zijn leerproces.

Wat is formatief evalueren (William, 2005)?

5 strategieën:

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	Verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	Feedback geven gericht op verder leren
Medeleerling		Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar	
Leerling		Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren	

Formatieve evaluatie: een casus

Vincent geeft klas 3VC Biologie. Vincent maakt in zijn les gebruik van wisbordjes. Met o.a. een ordeningsvraag gaat hij aan het einde van de les na of de leerlingen zijn uitleg over cellen begrepen hebben: *Orden van groot naar klein. A. Cel, B. Orgaan, C. Orgaanstelsel, D. Weefsel*

Hier is sprake van:

- A. Feed up: waar moet de leerling naartoe?
- B. Feedback: waar staat de leerling nu?
- C. Feed forward: hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?

Eigen ingezette technieken

- Welke technieken van formatief evalueren gebruik jij in je les?
- Waarom zet je deze techniek in?
- Denken (individueel)
- Delen (in duo's)
- Uitwisselen: <https://padlet.com/gerdinekesilfhout/FA1>

Strategie 1

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	<i>Verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes</i>		
Medeleerling			
Leerling			

Mogelijke technieken

- Ranking
- Beoordelingscriteria/rubrics om over kwaliteit te praten
- Best example discussion

Ranking

- Selecteer drie teksten
- Laat leerlingen in groepjes de teksten op volgorde van kwaliteit leggen
 - Algemeen oordeel
 - Opbouw tekst in inleiding-kern-slot
 - Opbouw alinea's
- Laat ze een groepsbericht posten op Padlet met volgorde en onderbouwing

2F

- De tekst heeft een duidelijke opbouw: inleiding-kern-slot.
- De inhoud staat op de goede plaats.

- Je schrijft in alinea's.
- Elke alinea heeft een eigen deelonderwerp.
- Verbanden tussen alinea's worden duidelijk aangegeven.

- Je gebruikt signaalwoorden en verwijswwoorden goed. Een enkele fout kan voorkomen.

Amy, Sanne en Lisa

D, heeft geen duidelijke inleiding en slot

C, De inleiding

A, Hier is geen

B, De inleiding

milan,,willemijn,denise

Van slechtst naar best:

D -> een s

A -> een b

C -> een g

B -> een g

Amber, Hanna

D-A-B-C

van minder

D, heeft gee

A, heeft ook

B, het is niet

C vinden wij

duidelijke ve

Jonas Lotte Thirze

D-C-A-B van slechtst naar best

B: is goed overzichtelijk en heeft een goede opbouw

A: heeft niet zo'n goeie opbouw maar de tekst bevat goeie informatie

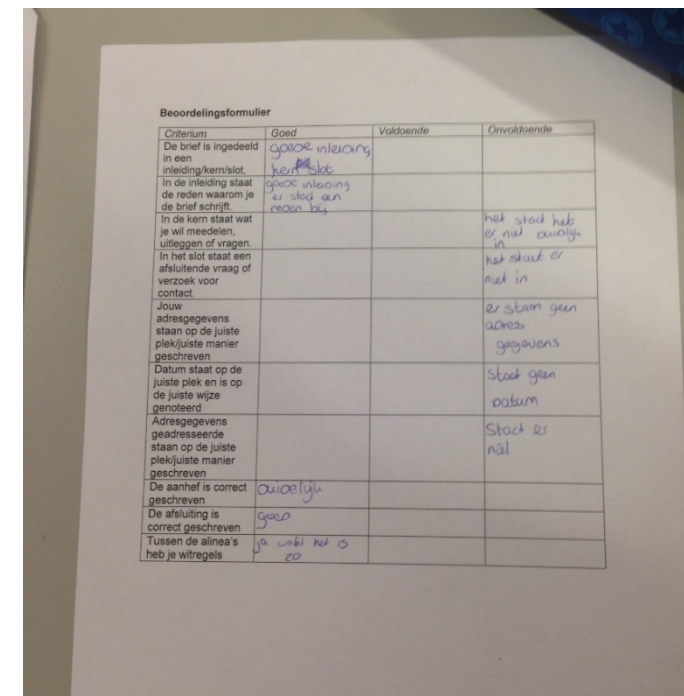
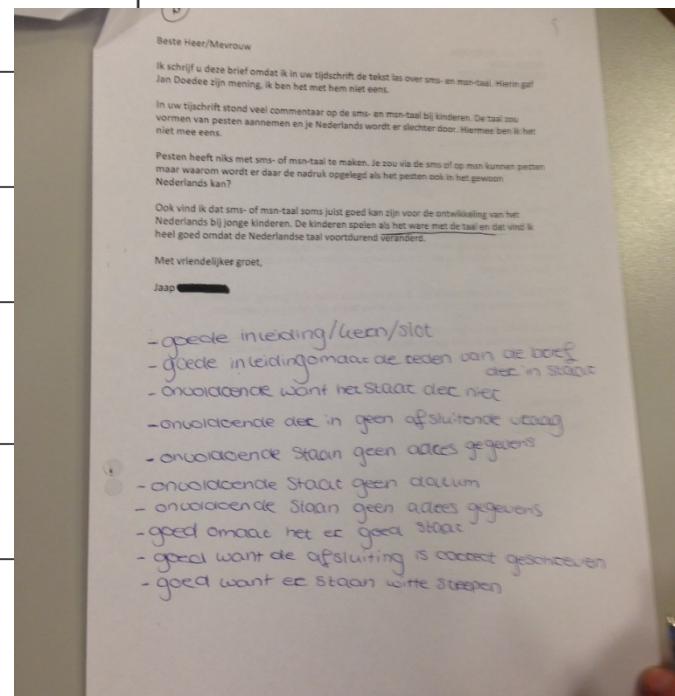
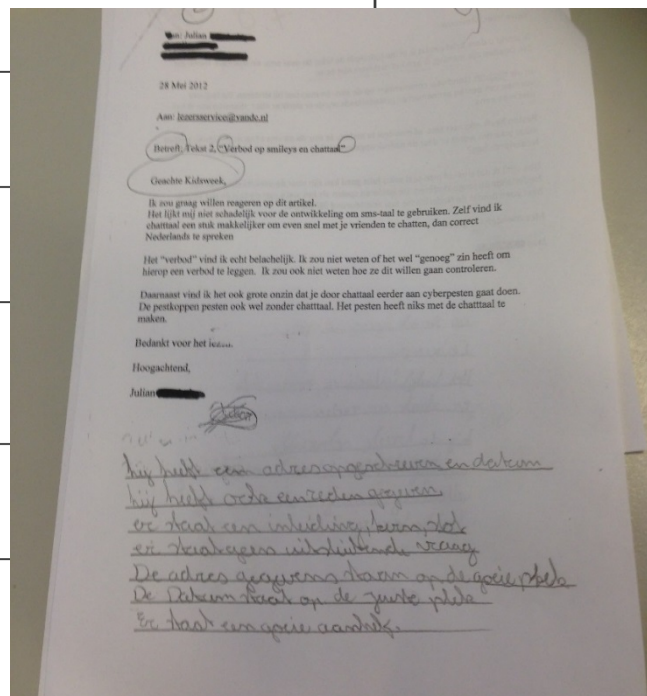
C: heeft een OK opbouw iets minder goeie info

D: niet zo overzichtelijk, geen goeie opbouw en slechte info

Beoordelingscriteria om over kwaliteit te praten

- Vmbo-bb
- Zakelijke brief
- Conventies + structuur
- Modelbrief besproken
- 3 brieven die verschillen in kwaliteit a.d.h.v. criteria 'ranken' in groepjes

	Goed/voldoende/onvoldoende, omdat:		
Criterium	Brief A	Brief B	Brief C
1. De brief is ingedeeld in een inleiding/kern/slot,			
2. In de inleiding staat de reden waarom je de brief schrijft.			
3. In de kern staat wat je wil meedelen, uitleggen of vragen.			
4. In het slot staat een afsluitende vraag of verzoek voor contact.			
5. Jouw adresgegevens staan op de juiste plek/juiste manier geschreven			
6. Datum staat op de juiste plek en is op de juiste wijze genoteerd			
7. Adresgegevens geadresseerde staan op de juiste			

- Klassikaal: per criteria beste brief besproken
- Vervolg: eerste versie schrijven

Aan de slag: Best example discussion

- Een boekenpitch van 3 minuten n.a.v. gelezen boek
- Best examples Kluun, Yvonne Cronenberg, Ronald Giphart, ...
- <http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/307049>
- Individueel: schrijf 1 positief punt op per boekenpitch
- In groepjes: wissel punten uit + formuleer en orden criteria
- Klassikaal: samenstellen beoordelingsmodel + weging

Schrijf op wat je goed vindt

Goed aan deze boekpitch vind ik:

1

2

3

4

Wissel uit in drie-/viertallen

onderdeel: bijv. houding, inhoud, taalgebruik	Waar moet de pitch aan voldoen?	Aantal pnt/ weging

Uiteindelijke resultaat in 3-vmbo

Categorie	Succescriteria	Weging			
Houding	Rechtop Gebaren Klas inkijken zelfverzekerd	20	20	20	20
Inhoud	Opbouw Korte samenvatting Cliffhanger Thema (theorie)	30	30	40	30
Taalgebruik	Begrijpelijke woorden Articuleren Enthousiast (niet te) Hard genoeg praten vlot praten goede argumenten	20	20	10	20
Presentatie	Aandacht voor humor en originaliteit Stemgebruik	30	30	30	30

Strategie 2

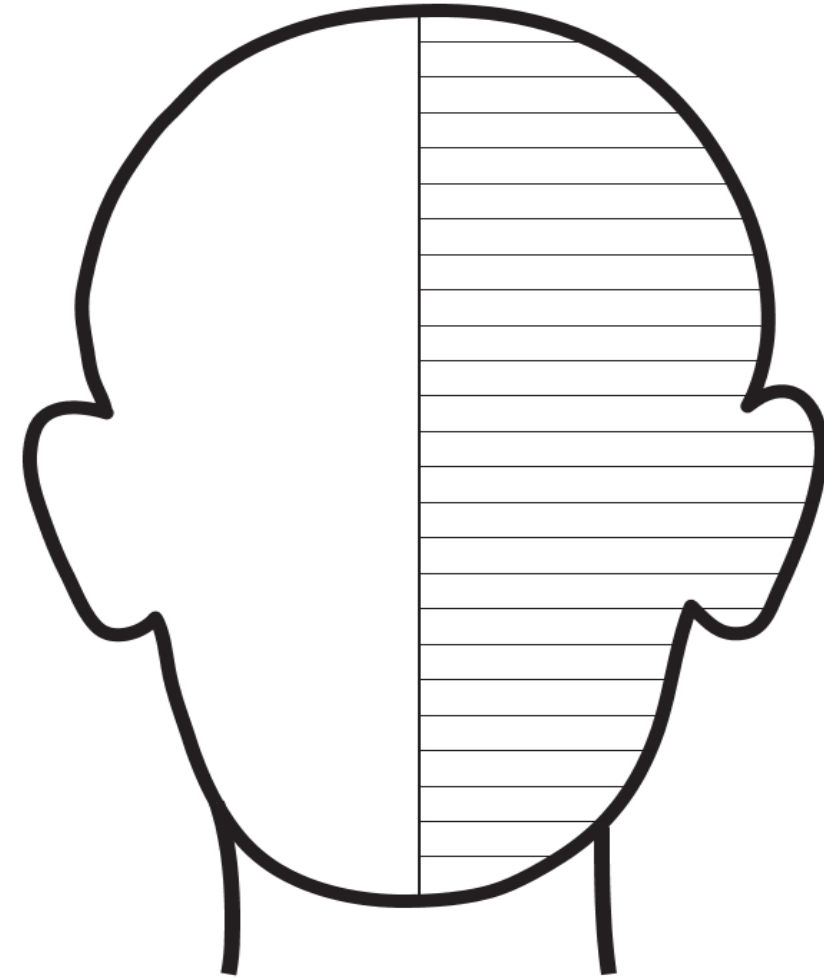
	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar		Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	
Medeleerling			
Leerling			

Mogelijke technieken

- **Whole class response**
- No hands up, except to ask a question
- Exit ticket / leerdriehoek / 3-minutes sharing
- Zelf toetsvragen / rubrics ontwikkelen

Whole class respons

- White boards – *weet ik niet*
- Quick write & draw
- Stemkaarten
- Socrative / kahoot

Techniek – waar staat de leerling?

Name	Score	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Anna	80%	A	A	D	A	A	A	C	False	True	False
Berend	90%	A	B	D	A	C	A	C	False	True	True
Betul	100%	A	B	D	A	C	A	C	False	True	False
Danique	60%	A	B	C	A	C	A	A	True	False	False
Emilie	60%	A	C	D	D	A	A	C	False	False	False
Gianni	40%	A	A	D	D	C	A	A	True	False	True
Ismael	60%	A	B	D	D	C	A	A	True	True	True
Johnny	60%	A	A	D	D	C	A	A	True	True	False
Marina	90%	A	B	D	A	A	A	C	False	True	False
Ozgur	50%	A	C	D	A	A	C	A	True	True	False
Sven	80%	D	B	D	A	C	A	C	False	True	True
Tygo	40%	C	A	D	D	C	C	A	False	True	True
Class Total		83%	50%	92%	58%	67%	83%	50%	58%	75%	58%

c
b
a
d

c heeft de beste tekst opbouw
het begint met een inleiding want brief d begint niet eens met een inleiding

4 dagen geleden

milan_willeminj_denise
Van slechtst naar best:
D -> een stuk tekst en het maakt niet nieuwsgierig.
A -> een betere opbouw maar het maakt niet nieuwsgierig.
C -> een goede tekst opbouw maar het maakt niet nieuwsgierig.
B -> een goede tekst opbouw het de inleiding maakt nieuwsgierig

4 dagen geleden

Elvira,Liz en Zoë
slecht naar goed:
D-A-C-B
D: geen goede opbouw, alles staat gewoon achter elkaar geschreven.
B: goede opbouw, het is duidelijk wat de intro, middenstuk en slot is

4 dagen geleden

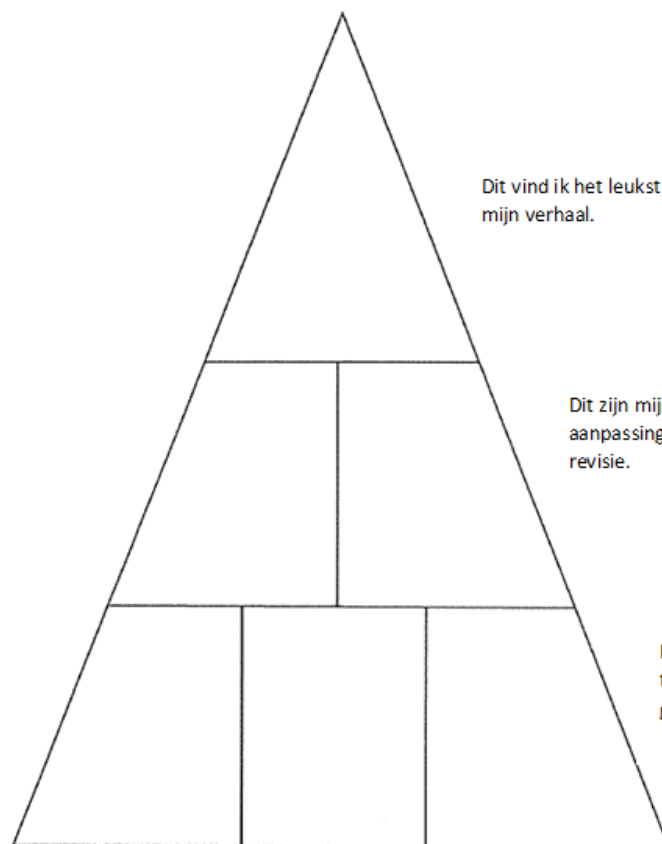
Jonas Lotte Thirze
D-C-A-B van slechtst naar best
B: is goed overzichtelijk en heeft een goede opbouw
A: heeft niet zo'n goeie opbouw maar de tekst bevat goeie informatie
C: heeft een OK opbouw iets minder goeie info
D: niet zo overzichtelijk, geen goeie opbouw en slechte info

Mogelijke technieken

- Whole class response
- **No hands up, except to ask a question**
- Exit ticket / leerdriehoek / 3-minutes sharing
- Zelf toetsvragen / rubrics ontwikkelen

Mogelijke technieken

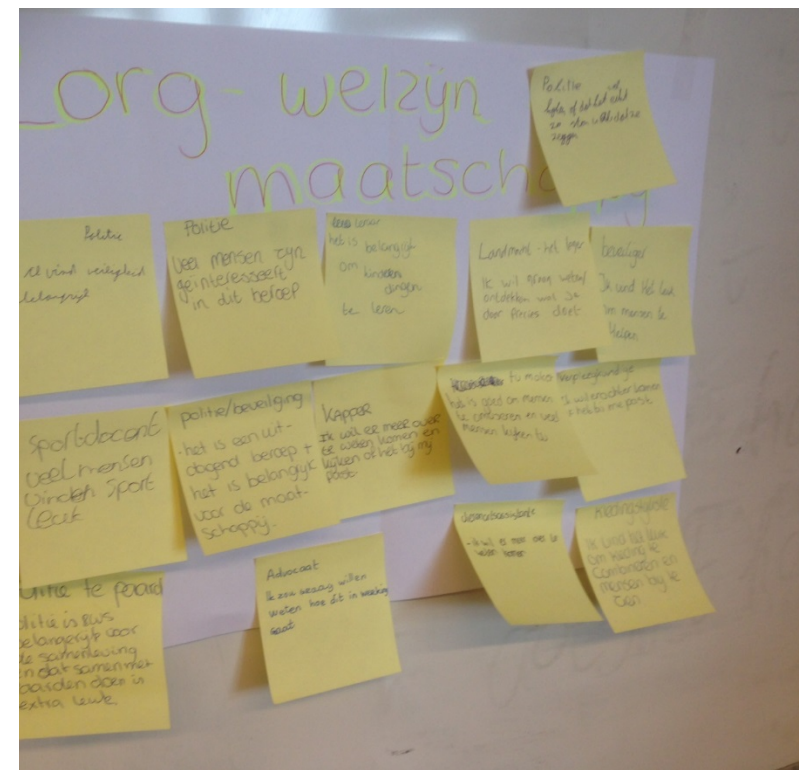
- Whole class response
- No hands up, except to ask a question
- **Exit ticket / leerdriehoek / 3-minutes sharing**
- Zelf toetsvragen / rubrics ontwikkelen

Dit vind ik het leukst aan mijn verhaal.

Dit zijn mijn twee grootste aanpassingen in de revisie.

Deze drie dingen heb ik tijdens deze lessenserie geleerd.

Mogelijke technieken

- Whole class response
- No hands up, except to ask a question
- Exit ticket / leerdriehoek / 3-minutes sharing
- **Zelf toetsvragen / rubrics ontwikkelen**

- Zelf toetsvragen / rubrics maken – inzicht in wat IIn denken dat ze moeten beheersen

2. begrijpen	begrijpen, uitleggen, verklaren, verhelderen, beschrijven, voorbeelden geven, interpreteren, aantonen, onderbouwen, parafraseren, voorspellen, samenvatten, vergelijken, verbanden leggen, ordenen, onderscheiden	1. Leg uit hoe... 2. Vertel in je eigen woorden... 3. Wat betekent het dat... 4. Beschrijf wat er gebeurt als... 5. Wat is de hoofdgedachte / kernzin van... 6. Maak een kaart/mindmap/woordweb van... 7. Welk deel van de tekst illustreert dat... 8. ...
3. toepassen	toepassen, berekenen, demonstreren, voorspellen, relateren, oplossen, gebruiken, ontdekken, veranderen	1. Welke vragen stel je bij... 2. Hoe zou jij probleem x oplossen als... 3. Wat zou er gebeuren als je... 4. Zou je hetzelfde doen als ... 5. Als je daar zou zijn, zou je... 6. Zoek twee aanvullende bronnen die... 7. ...
4. analyseren	analyseren, vergelijken, contrasteren, differentiëren, identificeren, infereren, selecteren, relateren, indelen, kenmerken bepalen, structureren	1. Waardoor komt het dat... 2. Wat is het probleem als/bij/van 3. Hoe komt het dat... 4. Hoe had x het anders kunnen aanpakken, zodat... 5. Wat is de oorzaak (oorzaken)/het gevolg (de gevolgen) van... 6. Hoe kun je persoon x het beste omschrijven? 7. Welke gebeurtenissen in de tekst zijn onrealistisch in het dagelijks leven? 8. Wat zijn de overeenkomsten/verschillen tussen... 9. Op welke andere manieren kan de schrijver/de hoofdpersoon, ... 10. ...

- Zelf toetsvragen / rubrics maken – inzicht in wat IIn denken dat ze moeten beheersen
 - Gebruik toetsvragen ook daadwerkelijk in de toets
 - Aan de slag met tekst 1, 2 en 3
 - Tweetallen: 1 vraag

2. begrijpen	begrijpen, uitleggen, verklaren, verhelderen, beschrijven, voorbeelden geven, interpreteren, aantonen, onderbouwen, parafraseren, voorspellen, samenvatten, vergelijken, verbanden leggen, ordenen, onderscheiden	1. Leg uit hoe... 2. Vertel in je eigen woorden... 3. Wat betekent het dat... 4. Beschrijf wat er gebeurt als... 5. Wat is de hoofdgedachte / kernzin van... 6. Maak een kaart/mindmap/woordweb van... 7. Welk deel van de tekst illustreert dat... 8. ...
3. toepassen	toepassen, berekenen, demonstreren, voorspellen, relateren, oplossen, gebruiken, ontdekken, veranderen	1. Welke vragen stel je bij... 2. Hoe zou jij probleem x oplossen als... 3. Wat zou er gebeuren als je... 4. Zou je hetzelfde doen als ... 5. Als je daar zou zijn, zou je... 6. Zoek twee aanvullende bronnen die... 7. ...
4. analyseren	analyseren, vergelijken, contrasteren, differentiëren, identificeren, infereren, selecteren, relateren, indelen, kenmerken bepalen, structureren	1. Waardoor komt het dat... 2. Wat is het probleem als/bij/van 3. Hoe komt het dat... 4. Hoe had x het anders kunnen aanpakken, zodat... 5. Wat is de oorzaak (oorzaken)/het gevolg (de gevolgen) van... 6. Hoe kun je persoon x het beste omschrijven? 7. Welke gebeurtenissen in de tekst zijn onrealistisch in het dagelijks leven? 8. Wat zijn de overeenkomsten/verschillen tussen... 9. Op welke andere manieren kan de schrijver/de hoofdpersoon, ... 10. ...

- Zelf toetsvragen / rubrics maken – inzicht in wat IIn denken dat ze moeten beheersen
 - Gebruik toetsvragen ook daadwerkelijk in de toets
 - Aan de slag met tekst 1, 2 en 3
 - Tweetallen: 1 vraag
- Eigen / Elkaars werk laten nakijken a.d.h.v. beoordelingscriteria / rubrics

1. Bekijk de rubric zoals je docent die heeft ingevuld | en vergelijk de uitkomsten met jouw eigen inschatting. Wat komt overeen? Wat verschilt? Markeer de verschillen met een pen of een markeerstift.

Eigen diagnose

“afstemming op publiek en doel”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“tekstopbouw”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“woord- en zinsniveau”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“spelling en interpunctie”

Diagnose docent

Strategie 3

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar			Feedback geven gericht op verder leren
Medeleerling			
Leerling			

Match feedback

- Groepjes van drie
- Leerlingen hun teksten terug
- Onder elke tekst heeft de docent 3 feedbackvragen gesteld
- Leerlingen matchen de feedback aan het juiste tekstgedeelte en geven elkaar verbetertips a.d.h.v. feedbackformulier.

Strategie 4

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar			
Medeleerling		Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar	
Leerling			

Mogelijke technieken

- Beoordelen aan hand van een rubric
- Two stars and a wish op post-its
- Losse strookjes feedback

Variant: match feedback

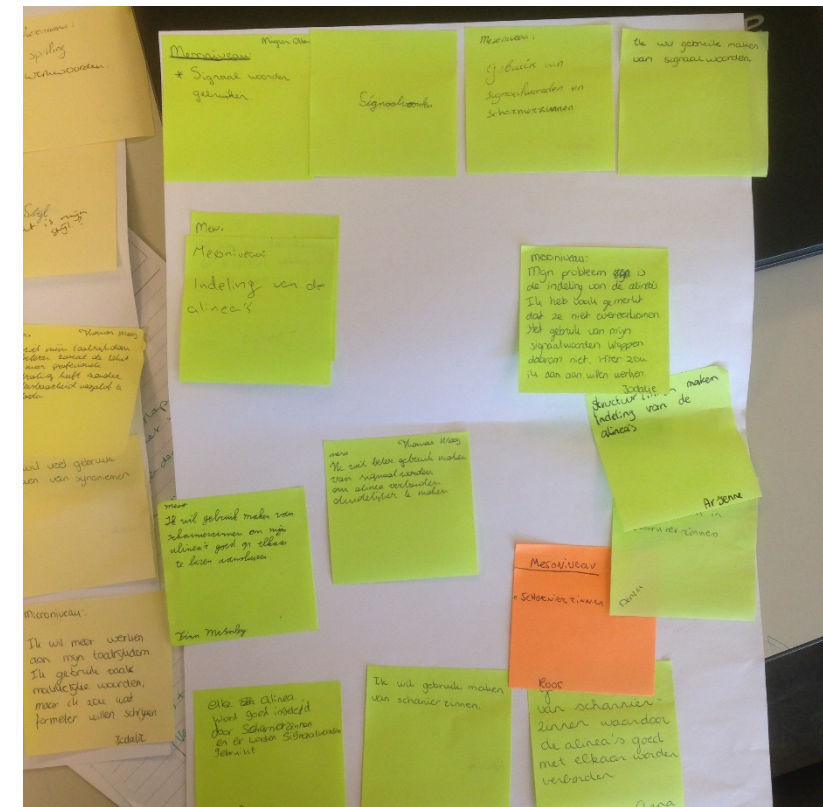
- Groepjes van drie
- Leerlingen hun teksten terug
- Bij elke tekst heeft de docent 3 feedbackvragen gesteld, 9 vragen op een apart papier
- Leerlingen matchen de feedback aan de juiste tekst en geven elkaar verbetertips a.d.h.v. feedbackformulier.

Strategie 5

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar			
Medeleerling			
Leerling		Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren	

Portfolio

- Bewust worden van gestandaardiseerde leerdoelen
- Bewust worden van eigen leerdoelen
- Op basis feedback en resultaat vorige opdracht 3 leerdoelen op micro-, meso-, macroniveau (zie rubric)

Reflectie

- Bewust worden van gestandaardiseerde leerdoelen
- Bewust worden van eigen leerdoelen
- Planning van eigen leren
 - Per hoofdaspect reflectie: goed/minder goed
 - Tips docent en medeleerlingen
 - Mijn plan(ning) om mijn schrijfvaardigheid te verbeteren
 - Dit hoofdaspect (max. 2):
 - Dit ga ik concreet doen
 - Dit is de planning (van ... tot)

Reflectie (2)

1. Bekijk de rubric zoals je docent die heeft ingevuld en vergelijk de uitkomsten met jouw eigen inschatting. Wat komt overeen? Wat verschilt? Markeer de verschillen met een pen of een markeerstift.

Eigen diagnose

“afstemming op publiek en doel”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“tekstopbouw”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“woord- en zinsniveau”

Diagnose docent

Eigen diagnose

“spelling en interpunctie”

Diagnose docent

3. Vraag om advies bij een leerling die bij een hoofdaspect een hoger niveau heeft gehaald dan jou.
Vraag hem/haar om een praktische tip. Verzamel drie tips.

Naam: _____

Naam: _____

Naam: _____

4. Deze reactie krijg ik van mijn docent:

5. Dit is mijn plan(ning) om mijn schrijfvaardigheid te verbeteren:

Aan dit hoofdaspect/deze hoofdaspecten ga ik werken: _____

Dit ga ik concreet doen: _____

Wanneer: _____

Wanneer klaar: _____

Discussie

- Zijn dergelijke technieken van formatief evalueren bruikbaar voor het HO?
- Welke twee technieken zou je in je eigen colleges kunnen gebruiken?